

Szeged az odesszai sajtó tükrében

A testvérvárosi kapcsolatok kialakulása

Az Oszegov-féle orosz-magyar szótár szerint a testvérvárosi kapcsolatok megkötése, amely a baráti kapcsolatoknak egy magasabb — testvéri szintre való emelését jelentette — ősi szláv szokás. Régebben csak emberek között létezhetett testvérvárosi kapcsolat. Ma szokássá vált, hogy a földkerekség különböző országaiban számtalan város, megye, terület lép egymással testvérvárosi kapcsolatba. Ilyen város, megye és terület megszámlálhatatlanul sok van a világon.

Április 25-ét, a testvérvárosok napjává nyilvánították, ami arról tanúskodik, hogy a világon milyen nagy jelentőséget tulajdonítanak a testvérvárosi kapcsolatok fejlesztésének és ápolásának. Minden szegedi és minden odesszai lakos számára ismert, hogy a két várost már közel húsz éve testvéri szálak fűzik össze.

Erdemes visszatekinteni a múltba, hogy két évtized távlatából felelevenítsük Odessza és Szeged testvérvárosi kapcsolatainak történetét.

1944. A szovjet hadsereg nyomása alatt a német fasiszta hordák kénytelenek voltak visszavonulni a korábban általuk elfoglalt közép-európai országok területeiről. 1944. október 6-án, a 2. ukrán front egységei, Malinovszkij marsall parancsnokságával átlépte a román-magyar határt és Magyarországra területre lépett. 1944. október 11-én, a szovjet hadsereg felszabadította Szegedet. Szeged város lakossága minden évben megünnepli a fasiszta megszállás alóli felszabadulásának évfordulóját.

1957. október 11-én Szeged német fasiszta megszállás alóli felszabadulásának 13. évfordulója megünneplésére Odessza városi, valamint területi párt-, szakszervezeti, Komszomol és más társadalmi szervezetek aktivistáiból álló delegáció érkezett Szegedre. A szovjet delegáció szegedi tartózkodása idején Szeged város tanácsa a következő felhívással fordult Odessza városának küldöttjeihez: „Városunk dolgozóit, akik felszabadulásukat a Szovjetunióval köszönhetik, örömmel vennék a városaink közötti kapcsolatok megerősítését, elmélyítését.” Ez a felhívás forró visszhangra talált Odessza város lakosságának körében és ekkor határozta el a testvérvárosi és testvérvárosi kapcsolatok felvételét. Itt veszi kezdetét a barátság és testvérvárosi kapcsolat Szeged és Odessza városok, valamint Csongrád megye és az Odesszai terület között.

Ez a barátság mély, erős gyökereket eresztett. A két város között kialakult társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatok annyira gyümölcsözők és sokrétűek, hogy erről akár könyvet is lehetne írni! Mindkét város rendszeresen cserél delegációkat, amelyek a párt-, szakszervezeti és Komszomol-munka különböző területein szerzett tapasztalatokat cserélik ki. Tanulmányozzák egymás tapasztalatait és eredményeit a gazdaság és a termelés különböző területein is. Vállalatok, gyárak, üzemek tartanak fenn egymással kapcsolatot. Többek között szocialista versenyben van a szegedi textilművek és az

odesszai gyapotfeldolgozó üzem, a szegedi és az odesszai kábelgyár, a Tisza-Maros-szög Termelőszövetkezet és az odesszai terület izmaili járásának Progressz nevű kolhoza.

Csongrád megye szántóföldjein Odesszában gyártott ekék szántanak, a szántóföldeket az odesszai műtrágyagyár által előállított műtrágyákkal termékenyítik; a szegedi gyárakban és üzemekben a szakemberek nagyra értékelik az Odesszában gyártott, nagy pontosságú fémmegmunkáló gépeket. Odessza utcáin, valamint az Odesszai terület minden városában és helységében a Magyarországon készített, kényelmes Ikarusz autóbuszok közlekednek, az Odesszai terület vasútvonalain magyar Diesel- és elektromos mozdonyok vonatják a szerelvényeket; az odesszai tengeri kikötőben pedig a Ganz-MÁVAG gyár által készített úszó- és emelődaruk bonyolítják le a hajók ki- és berakodását; az Odesszai terület szőlőtermesztői újfajta, Csongrád megyei barátaiktól ajándékba kapott barátság venyigéből szőlőültvényeket telepítettek, új szőlőfajtákat honosítottak meg, amelyek jó fajtájukkal zamatos, bő terméssel, a belőlük készített jöminőségű borral a szakemberek elismerését váltották ki.

Nagyon szoros és gyümölcsöző együttműködés alakult ki a tudomány és a köznevelés területén is. A Mecsnikovról elnevezett Odesszai Állami Egyetem, valamint a szegedi JATE különböző karai, tanszékei a kémia, a biológia, a fizika, valamint számos más tudományág területén folytatandó kutatásokról kötöttek egymással szerződést. Nagyon aktív és eredményes kapcsolat alakult ki az Odesszai Orvostudományi Egyetem, az Odesszai Tanárképző Főiskola, valamint a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola között. A kutatók informálják egymást a te-

rületükön folyó legújabb kutatási eredményekről; taneszközökkel, jegyzetekkel segítik egymást az oktatói munka színvonalának emelése érdekében rendszeresen hívnak meg egymáshoz vendég-oktatókat, előadókat. Azok a szegedi egyetemi hallgatók pedig, akik az orosz nyelv és irodalom szakon tanulnak az odesszai egyetemen, orosz nyelvi részképzésen vesznek részt.

Odesszában gyakran szerveznek különböző kiállításokat, tárlatokat, amelyeken az odesszai művészetkedvelő közönség számára lehetőség nyílik arra, hogy megismerkedhessenek a magyar festészettel, szobrászattal és más képzőművészeti ágakkal. Rendszeresen sor kerül a magyar kultúra, valamint a magyar filmművészet hetének megrendezésére, amelyeken Szegedről érkezett hivatalos delegációk vesznek részt. Testvérvárosainkban nagy aktivitásról tesznek tanúságot a Szovjet-Magyar Baráti Társaság tagjai. Az utóbbi időben egyre többen lépnek be a társaság tagjai közé, különösen magas a most belépők aránya. M. K. Szimonenko, a Szovjet-Magyar Baráti Társaság odesszai területi egyesületének vezetője, az Usinszkij nevet viselő Odesszai Tanárképző Főiskola rektora, aki már többször is járt Magyarországon és Szegeden, az egyik cikkében a következőket írja:

„Odessza és Szeged testvérvárosok, az Odesszai terület és Csongrád megye gyárainak, üzemének, kolhozainak és termelőszövetkezeinek, valamint felsőfokú tanintézetek, kutatóintézetek, társadalmi szervezetek együttműködése megkönnyíti és elősegíti számtalan tudományos-műszaki, valamint gazdasági jellegű probléma megoldását és közrejátssza a proletár internacionálisizmusra és hazafiságra való nevelésben is.”

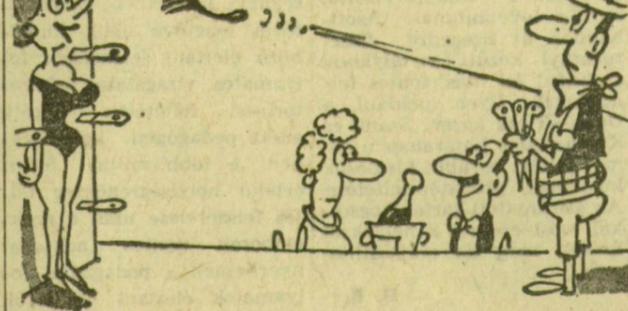
Mihail Iljas,
az odesszai
Állami Egyetem
docense

Mikor foglalkozási betegség a zajártalom?

Igen zajos helyen dolgozik Sz. B-né szegedi olvasónk. Az erős zaj miatt gyakran volt fejfájása, fülzúgása, az utóbbi időben pedig a hallása is romlott. Panaszai az utóbbi időben fokozódtak, annak ellenére, hogy munka közben állandóan használt fülzúgót. A szakorvos véleménye szerint panaszai összefüggésben vannak a foglalkozásával járó zajjal. Úgy hiszi, hogy az ilyen egészségromlást foglalkozási betegségnél lehet tekinteni, és munkaképessége csökkenésének megfelelő mértékben baleseti nyugdíjra jogosult. Azt kéri, tájékoztassuk az erre vonatkozó rendelkezésekről, valamint arról, hogy ilyen igényt hol kell előterjeszteni?

Olvasónk értesülése helytálló. A társadalombiztosítási törvény végrehajtásáról szóló minisztertanácsi rendelet mellékletét képező foglalkozási betegségek jegyzéke szerint: Minden olyan munka, ahol a zajszint 6/1965. (XII. 7.) SZOT számú szabállyal kiadott Általános Balesetelhárító és Egészségvédő Övrendszárályban megengedett zajszintet meghaladja, és ha ezen munkahelyen dolgozó 1966. július 1-ét követően legalább öt éven át a zajártalomnak ki volt téve, halláskárosodásnak minősül.

A néző közbeszól

Négyezer éves szótár

Egy olasz régészeti expedíció Szíriában négyezer éves, körülbelül 15 ezer teljes és töredékes szövegre bukkant. A felfedezés helye Elba városa, amelyet ma Tell Mardikh-nak hívnak.

A szövegek vizsgálatából kiderül, hogy az archívumban nagyrészt a kor hatalmasaival, elsősorban mezo-potámiaiakkal kötött nemzetközi szerződéseket és politikai és jogi kérdésekkel kapcsolatos királyi utmutatásokat találhatók. Még szótarat is találtak, a legrégebbieket, amelyeket a történelem ismer, amelyek segítségével sumér nyelvről semita nyelvre való fordítások találhatók.

Katalógusokról

Művek és értékük — Mi a helyzet Szegeden?

A katalógus nyomtatott tájékoztató kiadvány. Célja lehet kulturális és üzleti. Mindkét esetben mind tartalmát, mind formáját véve figyelembe, a mercantil-grafikák közé kell sorolnunk, mert végeredményben a kulturális kiállításokat szolgáló katalógusok is egyben eladási, üzleti célt is szolgálhatnak. Itt kivételt képeznek a múzeumok gyűjteményanyagát bemutató kiállítás katalógusok, melyek esetében elképzelhetetlen más a kulturális célon kívül.

A katalógusok, mint művészi alkotások, nem lehetnek egységesek. Céljuk elérésében tízezrekhez kell szólniuk. Eppen ezért a művészi megtervezést a nyomdai sokszorosító kivitelezéssel kell párosítani. Műértéke is van a katalógusnak, ha művész tervezte külső és belső arculatát. Izsécs kiadvány méltán kerülhet a gyűjtő könyvespolcára is.

De maradjunk Szegeden és mérjük fel a kiemelkedő katalógus produktumokat pátriánkban. Szegeden a Gábor Gábor Képzőművészeti Iskola és a Gábor Gábor Képzőművészeti Iskola „dicséretét kell zengenem”. Évek óta az ő izléses katalógusai adtak példát. Ezután már el kellett érniük szegedi rendezvényeink katalógusaiban is ezt a mértéket, sőt illet meg is haladnunk.

Felsorolok néhányat a szegedi és megyei katalógusok közül, amelyeket különösen örömmel fogadtam.

Pölös Endre Déalföldi Tárlat I—X. 1965—74. E címlap absztrakciója szintén geometrikus szemléletű. Fekete-arany-fehér értékek alkalmazás a művész. A felirat nagyvonalúságát kiemeli a geometrikus térbe illesztett nagy D és nagy T betűkből készült tárlatnogram, mely egy másik teljesértékű kompozícióban, a hátulsó borítón újra megjelenik. E katalógusból elmaradtak az előbb említett katalógusban szépen beépített fejezetelzáró színes előzők, talán az anyagiak költősége miatt, de viszont a szedett szövegek kiemelt fejezetszedése kitűnő izléssel készült és kárpótol.

Pataki Ferenc XIV. Szegedi Nyári Tárlat. 1973. A címlap színei: barna, narancssárga és az alapfehér. Szintén geometrikus absztraktszemléletű kompozíció. A címlapon két félkör; egy barna alul és egy narancsszín felül feszül egymáson. A narancsszínű felső és az alsó barna félkör feszülési pontján vízszintes sorban jelenik meg a felirat. A két félkör egymás felé feszülő íve szimbólikus ellenpárként mély tartalmakat fejez ki. Így a sugárzó szellemiséget, melyet befogad a barna materiális tömb és azzal meggazdagodik, vagy: a nyári Ég és a Föld viszonya. Sorolhatnám e nagyon leegyszerűsített jelkép számtalan gondolatot sugalló erejét. De meg kell említenem a Szegedi Tárlatok emblémája szép elhelyezését is a belső fehér címlap közepén: a „Múzsát”, Borsos Miklós domborművét. A fejezeteket elzáró (vagy bevezető) sárga előzőkeken szívesen láttam volna a fejezetek feliratait, így nekem — kissé túl simák és szép felületek és kihasználatlanok.

Fritz Mihály Szegedi Nyári Tárlat XVI. 1975. július 20. A bemutatott két művész mellé egy más szemléletű művész sorakozik; szobrászművész létere, egy tollú elűtő, gyöngédebben fogalmazó úgynevezett „finom” grafikai vonalat képvisel. A mercantil grafikanak ezt a hajlékonyabb, nem geometrizáló stílusát sokszor „nőiesnek” is szoktuk nevezni. A címlap kompozíciója egy az optikai központra helyezett körre épült, mely arany színével a Nap-ot jelképezi. A Nap végtelen szimbólikus értékeit minnek itt felsorolnom: világosság, meleg, teljesség stb., stb. Jól szolgálja a szimbólikát a sugárzó sora, mely hallatlanul finom fonálosságával övezi a kört. A címlap tömör kék

színe a légkör-érzetét nyújtja a szemlélőnek, így a természetből vett élmény erejét is közvetíti.

Szellemes elgondolás a belső fehér címlapon pontosan a külső arany Nap optikai központú helyén elhelyezett „Múzsá” embléma, mely szinte leleplezi tényével azt, hogy a sugárzó erő, a Nap mögött még az emberi alkotó is ott settenkedik!

Papp Katalin XVII. Szegedi Nyári Tárlat. 1976. Meltán sorakozik e katalógust tervező művészekhez a fiatal, tehetséges művész. Katalógusa címlapján, a külső borítón narancssárgára tervezte. Lényegében elfogadta Fritz Mihály kompozíciós megoldását: az optikai központban elhelyezett azonos nagyságú kört. Ezzel megteremtette a maga művét is azt a folytonossági vonalat, amelyet a „Múzsá” embléma képvisel az eddigi alkotásoknál csak a belső oldalon előfordulva. Papp Katalin a Fritz Mihály napja helyébe magát a „Múzsá” emblémát állította, a körkompozíció adta hely betöltésére. Sajnálom, hogy két nyomdafestékkel nyomatta ezt az emblémát, mert tudott, hogy a raszter klisé alkalmazásakor (márpedig „Múzsát” csak raszterrel lehet maradéktalanul ábrázolni, mert plasztika) a fekete nyomdafestéknek sokkal erősebb a tónusmélysége, így plasztikusabb a nyomott felület. Böven kárpótol azonban művelőzetben e katalógus belső elrendezése. Újszerűségével, okosan mérlegelt egyensúlyalkotásával, a fotográfiában kihozott műalkotások szellemi rokonságának beértékelésével, egy mély értelemmel véghezvitű kompozíciós munka került elő. Előrelépést jelentett szegedi vonatkozásban az a meglepő elgondolás, mert az előző katalógusok fehér alapon elhelyezett képanyagával szemben Papp Katalin végig fekete alapon sorakoztatja fel a fotográfiákat. Az egymással szembenező ikeroldalak fotóértékei biztoskezü elhelyezése mellett, egy olyan raffiniált grafikai fogást talált ki, amellyel a képek monumentalitását, eszmei, tartalmi mondanivalóját végsőkéig fokozza! Ez pedig az a komponálási mód, hogy az ikeroldalt, bár befestékezeti feketével, de csak egyik oldalát bontja meg fotóval. Így Lapis András: Termékenység és Pekáry István: fátólszerű festménye, az Eden, jelentőségükben maximálisan megnövekedő tendenciát nyernek.

Estétikai értékelésem az az öröm hozta elő, hogy jó alkotói, felkészült művészek Szegednek: jó kedvvel és magas művészi szinten szívesen készítene mercantil-grafikai műveket is!

Kopasz Márta

DR. V. M.